

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 4
van **NADIA SMINATE**
datum: 26 juni 2019

aan **JO VANDEURZEN**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Teruggekeerde kinderen en moeders uit IS-gebied - Welzijnsbeleid

Voor teruggekeerde minderjarigen uit IS-gebied werden een hele procedure en een draaiboek uitgewerkt. Na screening van de individuele dossiers door het Coördinatieorgaan voor dreigingsanalyse (OCAD) beslist het parket op basis van de aangeleverde informatie (o.m. met betrekking tot het dreigingsniveau) of de jeugdrechter wordt ingeschakeld en waar de minderjarige dient te verblijven. Afhankelijk van de beoordeling kan dat familie, een instelling of een pleeggezin zijn. Dat deze beslissing zorgvuldig en weloverwogen dient te gebeuren, bewijst de situatie in Nederland waar twee kinderen van een IS-weduwe bij een geradicaliseerde grootvader werden geplaatst tégen het negatieve advies van het lokaal bestuur in.

Na toewijzing komt in Vlaanderen het Agentschap Jongerenwelzijn aan zet dat samen met de verschillende betrokken actoren uit diverse domeinen als welzijn, onderwijs, gezondheidszorg, veiligheid enzovoort in kader van een rondetafel een persoonlijk traject uitstippelt. Het instappen in een schooltraject gebeurt door de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's), traumapsychologen, leerkrachten en directies. Voor de zes pas teruggekeerde kinderen spreken sommige berichten al van een schoolstart in september.

In het maatschappelijk debat rond de terugkeer van de minderjarigen uit IS-gebied wordt vertrokken vanuit de veronderstelling dat 'deradicalisering werkt' en dat 'deze groep gemonitord en opgevolgd wordt'.

1. a) Hoeveel minderjarigen kregen en/of volgden de voorbije jaren een individueel traject?
- b) In hoeveel gevallen was er sprake van 'gewone' jeugdhulp dan wel van gedwongen 'gerechtelijke' jeugdhulp?
- c) Specifiek voor de kinderen die in januari terugkeerden:
 - I. Hoe loopt de platform- of rondetafelwerking ten aanzien van deze kinderen? Graag duiding bij de opstart, frequentie van vergaderen, evaluatie, opvolging enzovoort.
 - II. Op welke manier gebeurt de opvolging, vanuit Welzijn, van kinderen die school lopen of straks op 1 september naar school gaan?

- d) Hoe lang duren deze begeleidingstrajecten?
 - e) Hoe en wanneer worden deze begeleidingstrajecten geëvalueerd?
2. Hoeveel minderjarigen vanaf 12 jaar kwamen zelf voor feiten voor de jeugdrechter? Met welk gevolg?
 3. Hoeveel kinderen vanaf 16 jaar werden aan Justitie toegewezen door middel van uithandengeving?
 4.
 - a) Op welke manier en in welke mate worden teruggekeerde moeders en minderjarigen gemonitord en opgevolgd?
 - b) Gaat het om alle moeders en minderjarigen? Graag ook een cijfermatig overzicht.
 - c) Hoe gebeurt dat respectievelijk in familiale context, pleeggezin, instelling of gevangenis?
 - d) Is deze monitoring periodiek, permanent of tijdelijk? Wie bepaalt dit? Wat is de frequentie van de monitoring? In het geval de monitoring tijdelijk is, hoe lang lopen deze termijnen?
 - e) Door wie gebeurt de opvolging en monitoring in de respectieve situaties?
 - f) Op welke manier verloopt de begeleiding van familie en directe omgeving?
 - g) Op welke manier kan worden ingegrepen, wie beslist daartoe en in welke mate gebeurt dit vandaag of is dat al gebeurd?
 5. Worden er knelpunten gesignaleerd tijdens het doorlopen van het traject met de betrokken minderjarigen? Welke? Hoe worden deze opgevolgd? Heeft dit reeds geleid tot bijstellingen of nieuwe initiatieven?

ANTWOORD

op vraag nr. 4 van 26 juni 2019

van **NADIA SMINATE**

1. a-b. In totaal worden in Vlaanderen 5 minderjarige terugkeerders, die in 2019 terugkeerden, uit IS-conflictgebied opgevolgd binnen de Jeugdhulp. Deze 5 kinderen staan allemaal onder toezicht van een jeugdrechter.

In 2017 zijn er bijkomend 2 zeer jonge kinderen samen met hun moeder teruggekeerd uit IS-gebied. Het betrokken Openbaar Ministerie maakte echter de keuze om geen Gemandateerde Voorziening in te schakelen noch de jeugdrechter te vorderen. Wel was er begeleiding voor de terugkerende moeder door de justitie-assistent die vrij is onder voorwaarden. Recent werd een probatiestraf uitgesproken.

c.

- I. Het organiseren van een ronde tafel is een processtap zoals omschreven in het 'draaiboek radicalisering Jongerenwelzijn' om te komen tot afstemming en desgevallend vervolgafspraken m.b.t. het traject van *de teruggekeerde kinderen*. Voor de kinderen die in februari terugkeerden vond het eerste rondetafelgesprek plaats op 19 februari. Focus van dit overleg lag op de veiligheid en ontwikkelingskansen van deze twee minderjarigen. Er gebeurde een afstemming rond thema's als opdracht van de voogd, onderwijs, gezondheidszorg, begeleiding (pedagogisch en trauma), contactverbod, pers, theologische ondersteuning, etc. Een tweede rondetafelgesprek vond plaats op 29 mei, met als doel afstemming tussen alle betrokkenen in functie van de verdere ondersteuning van de teruggekeerde kinderen. Naast een algemene stand van zaken werd er verder afgestemd rond de thema's als verloop instap op school, taalontwikkeling, medische opvolging, etc. Een nieuw rondetafelgesprek wordt georganiseerd indien één van de aanwezigen hierom verzoekt.
- II. De kinderen worden begeleid en ondersteund door de school zelf en het CLB. De Sociale Dienst Jeugdrechtbank (SDJ) voert de regie over de door de jeugdrechter opgelegde jeugdhulpmaatregel. Er is op regelmatige tijdstippen overleg met alle betrokken partners in de jeugdhulp (waaronder CLB) ter evaluatie van de jeugdhulpmaatregel. Voor CLB betekent dit dat zij, naast ondersteuning van de referentiepersoon radicalisering van het CLB-net waartoe zij behoren, in hun begeleiding van deze jongeren een bijkomend aanspreekpunt hebben in de consulent van SDJ. Daarnaast gebeurt er ook opvolging door vb. de Pleegzorgdienst binnen het gezin waar de kinderen verblijven. Ook zij kunnen signalen over de schoolloopbaan van de kinderen opvangen en bespreken met de consulent.

Momenteel zijn nog maar 2 van de 5 terugkeerders schoollopend. Daar zijn CLB en een Pleegzorgdienst betrokken. Voor de 3 recente terugkeerders worden in de loop van komende maanden gesprekken opgestart om te evalueren of school reeds aan de orde is voor deze kinderen.

- d. De jeugdhulpverlening duurt zo lang als nodig, er wordt geen termijn voorop gezet.
 - e. Er is een decretale verplichting dat elke gerechtelijke jeugdhulpmaatregel minstens halfjaarlijks wordt geëvalueerd. Maar in de praktijk wordt de lopende hulpverlening continu geëvalueerd in afstemming met het gezin en de betrokken partners in de hulpverlening en als nodig of gevraagd de jeugdrechter geïnformeerd.
2. Geen.
3. Geen.
4. a. De opvolging van terugkeerders (minderjarigen en meerderjarigen) wordt beschreven in de Omzendbrief van de Minister van Veiligheid en Binnenlandse zaken en de Minister van Justitie betreffende de informatie-uitwisseling rond en de opvolging van terrorist fighters en haatpropagandisten van 22 mei 2018 (beperkte verspreiding).
- De gerechtelijke aanpak van terugkeerders (minderjarigen en meerderjarigen) wordt beschreven in de vertrouwelijke omzendbrief COL 10/2015 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende de gerechtelijke aanpak inzake de foreign terrorist fighters.
- b. Hier kan geen sluitend antwoord op worden gegeven daar de opvolging zoals hierboven omschreven een federale bevoegdheid betreft. Met betrekking tot minderjarige werden afspraken gemaakt dat deze door OCAD worden gemeld bij het Agentschap Opgroeien zodat zij in afwachting van een vordering van het openbaar ministerie een traject kunnen voorbereiden. We hebben weet van één moeder met twee heel jonge kinderen (teruggekeerd in 2017). Het openbaar ministerie heeft voor deze kinderen geen jeugdrechter gevorderd noch het dossier aangemeld bij een Gemandateerde Voorziening. De daderbegeleiding, opgenomen door de afdeling justitiehuisen, kende een goed verloop. De moeder van de 2 jonge kinderen (teruggekeerd in februari 2019) verblijft momenteel in detentie in Turkije. De moeder van de 3 (half)broers die recent terugkeerden, is vermoedelijk in Syrië overleden.
 - c. Voor de opvolging in de familiale context, pleeggezin en/of instelling van de kinderen verwijzen we naar antwoord onder punt 1.
- Voor de opvolging van de terugkerende moeders zelf, zal de afdeling Justitiehuisen tussenkomen indien zij daartoe gemandateerd wordt door een gerechtelijke opdrachtgever.
- Teruggekeerde Syriëgangers met minderjarige kinderen, die in de gevangenis terecht komen, kunnen eveneens worden begeleid door een consulent van de Vlaamse Gemeenschap, aangesteld in het kader van de aanpak van radicalisering in de gevangenis en/of door een andere reguliere partner in de gevangenis (justitieel welzijnswerk, centrum geestelijke gezondheidszorg,...), afhankelijk van de vastgestelde noden. Hierin gaat ook aandacht naar de sociale context en het familiale netwerk.
- d. Voor de monitoring en evaluatie binnen de jeugdhulp verwijzen we naar het antwoord onder punt 1.
- De opvolging vanuit het Justitiehuis is tijdelijk en afhankelijk enerzijds van de termijnen die wettelijk bepaald zijn per opdracht en anderzijds van de termijn die wordt opgelegd door de rechter.

Tenslotte blijft het LIVC (Lokale Integrale Veiligheidscel - een door de burgemeester georganiseerd lokaal overleg met sociale preventieactoren waar individuele casussen worden behandeld van individuen waarvoor aanwijzingen bestaan dat ze zich bevinden in een radicaliseringsproces) en LTF (arrondissementeel overleg tussen veiligheidsactoren) ook betrokken en volgen zij lokaal het dossier op zolang als nodig wordt geacht.

- e. Voor het traject met betrekking tot de minderjarige is de eindverantwoordelijke in gerechtelijke dossiers steeds de jeugdrechter, welke wordt bijgestaan door de Sociale Dienst Jeugdrechtbank die op zijn beurt wordt bijgestaan en geïnformeerd door de alle betrokken hulpverleners en netwerk. De opvolging door het Justitiehuis betreft eveneens een gerechtelijke opvolging. Gelijktijdig kan een opvolging voor deze dossiers gebeuren vanuit het LIVC of LTF. Justitiehuis en SDJ kunnen worden uitgenodigd om aan het LIVC deelnemen.
- f. Zowel in de bepalingen van het decreet Integrale Jeugdhulp als het decreet Jeugddelinquentierecht staat ingeschreven dat de maatregel of de reactie zich niet enkel richt tot de betrokken minderjarigen, maar ook contextgericht moet werken. De SDJ maakt op regelmatige basis verslagen voor de jeugdrechter zodat deze op de hoogte blijft van de voortgang van de opgelegde maatregel en kan bijsturen waar nodig.

De afdeling Justitiehuisen focust zich op de begeleiding van de justitiabele. Hiertoe zijn er wel contacten met de familie en de directe omgeving maar dit behoort niet tot de kernopdracht. In de begeleiding van gedetineerden door de consultants van de Vlaamse Gemeenschap in de gevangenis, gaat er ook aandacht naar het sociale netwerk en de familie. Afhankelijk van eventueel vastgestelde noden, wordt gezocht naar ondersteuning door reguliere partners als CAW of jeugdhulpdiensten.

Indien er nood wordt gevoeld tot verdere/bijkomende begeleiding van de familie en directe omgeving kan dit ook onderwerp uitmaken van verdere opvolging die georganiseerd wordt vanuit het LIVC.

- g. Wat het traject binnen de jeugdhulp betreft, kan de jeugdrechter maatregelen nemen en deze laten aanpassen indien nodig. De 5 gekende trajecten in de jeugdhulp kenden een positief verloop. Ten aanzien van de volwassen justitiabele zal de justitieassistent in begeleidingsopdrachten altijd rapporteren aan diens opdrachtgever, die verder beslist. Zoals hierboven aangegeven was er voorlopig maar één mandaat dat betrekking had tot een teruggekeerde moeder met minderjarige kinderen. Hierin werden geen problemen vastgesteld.
5. De grote media-aandacht rond deze gezinnen wordt door de betrokken actoren aangegeven als het knelpunt. Deze bekendheid kan stigmatiserend werken ten aanzien van de kinderen. Terwijl betrokken gezinnen en de hulpverleners juist streven naar een normalisatie van de leefsituatie van de kinderen. Daartoe werden inderdaad richtlijnen uitgevaardigd door de jeugdrechter (i.v.m. perscontacten).